

Ülevaade 20.-21.06.2013 Madridis toimunud ECA (*European Consortium for Accreditation in higher education*) konverentsist *Quality Assurance and Recognition of Joint Programmes*.

Konverentsi peamiseks sisuks oli ülevaate andmine JOQAR (*Joint Programmes: Quality Assurance and Recognition of degrees awarded*) projektist ning ECA reklaamimine prima tulevase piiriüleste ühisõppekavade akrediteerimise korraldajana.

Konverentsi sissejuhatuseks märkis Rolf Heusser (*ECA Chairperson*), et ühisõppekavade arv on Euroopas üle 3000, ning ECA poolt läbiviidud küsitluse kohaselt on enam kui 80%-l Euroopa ülikoolidest ühisõppekavu. Nende kavade akrediteerimise teel on aga endiselt palju takistusi ning JOQAR projekt näitab, kuidas neid lahendada.

Põhjalikuma ülevaate JOQAR projektist andis selle koordinaator, Mark Frederiks NVAO-st.

(Siaa on lisatud ka märkused rühmaettekandest/arutelust samal teemal, mida juhtis Ronny Heintze Saksamaalt, agentuurist AQAS.)

Tegemist on ECA projektiga, mida finantseeritakse Erasmus Mundus Action 3 kaudu. Projekti kestus: november 2010 – oktoober 2013. Projektis osalevad 10 agentuuri (AUT, DEN, FRA, GER, NED, POL, SPA – mõnest mitu) ja 4 ENIC/NARIC bürood. Hinnati 4 ühismagistrikava. Projektil on 2 peamist tegevussuunda: piiriülene kvaliteedikindlustus ning diplomite tunnustamine.

JOQAR projekti ehk siis ECA poolt väljapakutud ühisõppekavade hindamise mooduse peamisteks märksõnadeks on:

- 1) MULTRA
- 2) *Coordination Point* ühiskavade hindamiseks
- 3) *Single accreditation procedure* ühisõppekavade jaoks
- 4) ECApedia

Nendel neljal teemal toimusid ka rühmaettekanded/arutelud. Ise osalesin numbrites 2 ja 3.

- 1) **MULTRA** (*Multilateral Agreement on the Mutual Recognition of Accreditation Results regarding Joint Programmes*): sellega nõustuvad allakirjutanud agentuurid rakendada ECA ühisõppekavade akrediteerimisprotseduure ja aktsepteerivad teiste allakirjutanud agentuuride poolt läbiviidud ühisõppekavade akrediteerimise tulemusi.

Enne seda, kui saab MULTRA allkirjastada, tuleb agentuuril läbida kahe ECA poolt määratud vaatleja (MULTRA liikmete hulgast) poolne välisvaatlusprotseduur.

- 2) **Coordination Point** ühiskavade hindamiseks: vähemasti hetkel on see sama, mis ECA sekretariaat. Selle fookuses on info kogumine ja jagamine ning akrediteerimiste koordineerimine. Selle kohta eraldi ettekanne: Thomas Blanc de la Carrere, NVAO ning rühmaettekannep/aru telu.

Koordinatsioonipunkt osutab 2 liiki teenuseid: *online ja direct (single accreditation)*

- **Online** teenused:
 - Crossroads database (ühtlustatud formaadis erinevate riikide Erasmus Mundus õppekavade info ja hindamiste tulemused); www.grossroads.eu
 - ECAPedia – see on Mediawiki, mis sisaldab mh ühisõppekavade portaali, kirjandust ja terminite seletusi; www.ecapedia.net
 - European Experts Exchange Platform – online andmebaas koolitatud ekspertidest ühiskavade hindamiseks. www.expertsplatform.eu
 - ECA website – kõik eelnevad ka sealtkaudu kättesaadavad, info ka muude ECA tegevuste ja projektide kohta. www.eaconsortium.net
- **Direct** teenused (akrediteerimise jaoks):
 - Nõustamine ja abi akrediteerimise korraldamisel
 - Metodoloogia väljatöötamine
 - Kogemuste ja hea praktika vahetus
 - Ühiskavade hindajate koolitamine

Rühmasessiooni ettekandele järgneval arutelul toodi välja järgnevad koordinatsioonipunktiga seonduvad probleemid:

- Ebaselgus koordinatsioonipunkti ja hindamist koordineeriva agentuuri suhetes;
 - Kes peaks edaspidi hindamisega seoses juhendama kõrgkoole/konsortsiume – koordinatsioonipunkt või koordineeriv agentuur? Ülikoolide huvi oleks suhelda selles osas ühe partneriga.
 - Kas ka edaspidi peab koordinatsioonipunktiks jääma ECA sekretariaat?
 - Mõnedes riikides ei ole õppekavade akrediteerimine vajalik, aga antud juhul tuleb välja, et konsortsiumis osalejana on kohustuslik?
- 3) **Single accreditation procedure** ühisõppekavade jaoks: ehk siis 1 eneseanalüüs, 1 hindamiskomisjon, 1 hindamiskülastus, 1 hindamisraport. Projekti käigus viidi läbi 4

ühisõppekava hindamine (magistrikavad), osalisi oli õppekavades vastavalt 6, 6, 7 ja 9.

Hindamise läbiviimiseks kinnitati vastavad standardid ja kriteeriumid:

- Üldine ühisõppekava puudutav (sh konsortsiumileping)
- Määratletud õpiväljundid, sh nende vastavus EQF-ga või Dublini descriptoritega
- Õppekava (vastuvõtt, struktuur, EAP-de jagunemine)
- Sisemine kvaliteedikindlustuse süsteem
- Taristu ja üliõpilaste toetamine
- Õpetamine ja õppimine (sh õppejõud, üliõpilaste hindamine, õpiväljundite saavutamine)
- Rahvuslik komponent (vajadusel)

Eneseanalüüsi esitab konsortsium. Koordinatsioonipunkt määrab hindamist koordineeriva agentuuri (kooskõlastades selle konsortsiumiga) ning kinnitab ka hindamiskomisjoni.

Hindamiskülastus toimub ainult ühte ühisõppekavas osalevasse kõrgkooli, selle valik „sõltub paljudest asjaoludest“. Siiski, hindamise käigus intervjueritakse kõiki osalejaid, kasutades videokonverentsi võimalusi. Kirjutatakse üks raport, mille siis koordinatsioonipunkt saadab laiali kõigile agentuuridele otsuste vastuvõtmiseks (püüdes igati tagada, et see otsus ikka sama oleks). Praegu on projekt selles faasis, et hakatakse otsuseid vastu võtma.

Rühmaettekandes/arutelus toodi välja järgmised selle hindamisega seotud probleemid:

- Erinevad akrediteerimistähtajad eri riikides;
- Eksperdid on küll „rahvusvahelised“, aga rahvuslike arusaamadega hindamiskriteeriumitest;
- Eri riikides erinevad vaidlustamise protseduurid;
- Partnerülikoolide taristu jm ressursside hindamine pole võrreldav ilma neid külastamata;
- Nn rahvusliku komponendi küsitav vajalikkus;
- Kes hakkab peale projekti lõppu nende hindamiste eest maksma (mitmes riigis on hindamine kõrgkoolide jaoks tasuta).

Ise esitasin 2 küsimust:

- kas ühisõppekavade hindamist oleks võimalik teha ka nn esmahindamisena? Vastus oli, et *good point*, sellele peaks mõtlema, erinevad kriteeriumid vajalikud.
- Kui aasta pärast akrediteerimist lisandub konsortsiumisse uus liige (uued liikmed), mis siis saab? Sakslane vastas, et siis on uus situatsioon ja vajalik uus akrediteerimine. Hollandlane, et kui seitsmele lisandub üks, siis võiks ju olla ka see akrediteeritud. Aga kui kahele lisandub üks vms – ei osanud öieti keegi midagi kosta.

Projekti käigus välja toodud arendamist vajavad suunad:

- Tuleks välja võtta rahvuslik komponent, kuna need on tihti vastukäivad;
- Luua suunised eneseanalüüsi aruande kirjutamiseks;
- Luua vastavalt koolitatud ekspertide kogu ühiskavade hindamiseks;
- Tugevdada koordinatsioonipunkti rolli;
- Luua eraldi vaidlustamise protseduur;
- Tuleks harmoniseerida akrediteerimiste tähtajad erinevates riikides ühisõppekavade jaoks.

Samal teemal (*Single accreditation procedure*) peatusid oma ühissetekandes ka Rafael Llavori (ANECA) ja Josep Grifoll (ACU Catalunya).

Toodi välja, et erinevatel maadel on väga erinevad hindamiskriteeriumid ja protseduurid (toodi palju näiteid). Seetõttu on JOQAR väga kasulik, et hoiab kokku raha jm ressursi ning on ka väga heaks agentuuride koostöö instrumendiks.

Veel esinesid konverentsil peateemaga seotud ettekannetega:

- 1) **Harald Hartung Euroopa Komisjonist.** Rääkis, et konverents väga õigel ajal, et näha, mis töötab ja mis mitte. Praegu on lõppemas Erasmus Mundus programm, järgmisel aastal algab Erasmus +, mis integreerib paljusid eelnevaid üksikuid programme. Uues programmis pööratakse rahvusvahelise mobiilsuse all eraldi tähelepanu ka ühisõppekavadele. Uueks programmiks on „Joint Master Degrees“, 30 kava aastas hakkavad saama toetust läbi kolmekordse valikuprotseduuri.
- 2) **Anemona Peres Frontexist,** kelle ettekande teemaks oli: 13 põhjust, miks mitte teha ühisõppekava. Teema meile tuttav ka Sisekaitseakadeemia osaluse tõttu selles planeeritavas Euroopa ühises piirivalveõppekavas. Rääkis selle õppekava loomisest, moodulitest, õppe läbiviimise planeeritavast struktuurist.

Erinevused muudest ühisõppekavadest:

- Väga palju partnereid
- Pakutakse eri institutsioonides erinevaid „juppe“ õppekavast
- Siin ei ole nn „koduülikooli“
- On õppemaks

Ühisõppekavaga seotud probleemid:

- Kvaliteedikindlustuse struktuur
 - Konsortsiumi leping
 - Erinevad poliitikad
 - 90 EAP mõne jaoks liiga vähe (sh toodi Eesti näide)
 - MSc või MA (või lihtsalt Master)?
 - Minimaalne kontaktõppe aeg?
 - Eesti on nõue, et iga partner peab vähemalt 20% läbi viima – siis ei saa üle 5 partneri olla.
- 3) **Sijbolt Noorda, ACA president.** Rääkis rahvusvahelistumisega seotud plussidest (üliõpilaste huvi, institutsiooni prestiiž, rahvuslik huvi) ja probleemidest (ebaselged õpiväljundid üliõpilase jaoks, kvaliteedi ja reputatsiooni ohud kõrgkooli jaoks, ajude äravoolu oht riigi jaoks). Vajalik on realistlik poliitika ja hariduse kvaliteedile suunatud lähenemine. Rääkis ka erinevatest mobiilsuse tüüpidest. Takistus ja paradoks on selles, et kõik tahaks olla rahvusvahelised, aga peavad 100% vastama erinevatele rahvuslikele nõuetele.
- 4) **Tatiana Zahorskaya, UK NARIC.** Rääkis, et ENIC/NARIC-ud on välja töötanud oma juhendaterjali ühiskavade tunnustamise hindamise osas. Probleemideks on õiguslikud augud rahvuslikes seadustes, ebaselge ühiskavade kvaliteedihindamise mehhanism ning infopuudus ühiskavade ning neid läbiviivate kõrgkoolide kohta. Probleemide lahendamisel tuginevad kahele trükisele:
- *Guidelines for Good Practice for Awarding Joint Degrees (ECA)*
 - *Framework for Fair Recognition of Joint Degrees.*

Selgitas, kuidas tuleb ühiskava diplomit ja lisa täita, mis seal peab olema ja mis vigu tehakse.

Hillar Bauman

25.06.2013